

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:11.03.2021 ✓Accepted/Kabul:20.05.2021

DOI:10.30794/pausbed.895336

Araştırma Makalesi/ Research Article

Kocamangil, G. N., Girgin, M. ve Altungül, A. (2021). "Orkestra Kadro Sınavlarında Joseph Haydn'ın Re Majör 2. Viyolonsel Konçertosuna İlişkin Beklentiler" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 47, Denizli, ss. 75-83.

ORKESTRA KADRO SINAVLARINDA JOSEPH HAYDN'IN RE MAJÖR 2. VİYOLONSEL KONÇERTOSUNA İLİŞKİN BEKLENTİLER

Gökçen Nil KOCAMANGİL*, Mehmet GİRGİN**, Aycan ALTUNGÜL***

Öz

Joseph Haydn'ın Re Majör 2 Numaralı Viyolonsel Konçertosu, dünyadaki birçok orkestranın kadro sınavında seslendirilmesi istenen, yorumcuların teknik, müzikal becerileri ve yeteneklerini gözlemleyebilmek açısından önemli bir değerlendirme eseridir. Klasik dönem özellikleri ve armonik yapısı gereği basit gibi gözükse de stil, entonasyon, arşe teknikleri ve hız açısından birçok unsuru barındıran bu virtüözik esere ilişkin beklentiler yüksektir. Sınavlarda bu esere dair beklentiler araştırılırken biri Türk onu yabancı olmak üzere farklı ülkelerdeki orkestra üyeleri için görüşme formu hazırlanmış, alınan cevaplar doğrultusunda yorumlara ilişkin içerik analizi yapılmıştır. Performans vaktinin kısalığından dolayı eserin özellikle başlangıç kısmının büyük önem taşıdığı alınan görüşler doğrultusunda anlaşılmaktadır. Adaylardan eserin yapısına saygı duymaları, stilistik ya da ritmik deformasyona uğratmamaları ve tüm bu özellikler doğrultusunda kendi özgün hikayelerini anlatmaları beklentiler arasındadır. Çalışmada genel hatlarıyla konçertonun anlaşılmasına yardımcı olabilecek form analizine de yer verilmiştir. Bununla birlikte klasik döneme ait diğer eserlerin de araştırılıp, müzikal ve teknik stil bilgisinin zenginleştirilmesi öneriler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: *Viyolonsel konçertosu, Kadro sınavı, Orkestra.*

EXPECTATIONS FOR JOSEPH HAYDN'S D MAJOR CELLO CONCERTO NO.2 IN ORCHESTRAL AUDITIONS

Abstract

Joseph Haydn's Cello Concerto Number 2 in D Major is an important piece of evaluation in terms of observing the technical, musical skills and talents of the performers, which are asked to be performed in the auditions of many orchestras around the world. Although it seems simple due to its classical period features and harmonic structure, the expectations for this virtuosic work, which contains many elements in terms of style, intonation, bow techniques and speed, are high. While the expectations about this work were investigated in the auditions, an interview form was prepared for the members of the orchestra in different countries, one of whom was Turkish and ten foreigners, a content analysis of the comments was made in line with the answers received. Due to the shortness of the performance time, it is understood that the beginning part of the work is of great importance. The candidates are expected to respect the structure of the work, not to undergo any stylistic or rhythmic deformation, and to tell their own unique stories in line with all these features. In the study, a form analysis that can help to understand this concerto is also included. In addition, researching other works belonging to the classical period and enriching the musical and technical style knowledge are among the suggestions.

Keywords: *Cello concerto, Audition, Orchestra.*

*Viyolonsel sanatçısı, İstanbul Türkiye, nilkocamangil@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-8799-8904>)

**Öğr. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı, İZMİR.

e-posta:mehmet.girgin@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-9989-1987>)

***Korrepitör, TRT İzmir Radyosu, İZMİR.

e-posta:aycanaltungul@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0001-5204-8477>)

1. GİRİŞ

Hector Berlioz orkestrayı farklı ses renklerinin art arda ya da eş zamanlı olarak duyulduğu büyük bir çalgıya benzetirken (Berlioz'dan aktaran Kılıçaslan, 2012:3), Atik (1994) ise "90 ile 100 yetenekli müzisyenin birlikte yaptığı performans" olarak nitelendirmektedir. Her alanda olduğu gibi orkestranın da ilk oluşturulduğu zamandan günümüze kadar yapısının, işleyişinin, müzisyenlerinin (Gezen, 2011) geliştiği söylenebilir. Orkestra gelişiminin, çalgıların ve bestecilerin kullandığı orkestralama (orchestration) yöntemlerinin gelişimiyle paralellik göstermesi açısından bakıldığında; Sevsay'a göre (2015), işleyişin temel esasları Haydn tarafından kurulmuştur. Berlioz'un dediği gibi orkestra dev bir çalgı ise bu çalgıyı çalan müzisyene de orkestra şefi denir (Scherchen ve Deserti, 2012). Ancak orkestranın cansız bir nesne olmadığı ve içinde bulunan her çalgıyı bir çalgıcının seslendirdiği düşünüldüğünde; ortaya çıkacak olan işin birliktelikten ibaret olduğu gerçeğini kolayca söyleyebiliriz (Bentley, 1943). Klasik müzik dönemleri genel hatlarıyla incelendiğinde yaylı çalgıların çoğunlukta olduğu orkestra, günümüzde üfleme çalgılarıyla birlikte bir denge içerisinde gittikçe sayısını arttırmış ve senfoni orkestrası olarak anılmaya başlanmıştır (Say, 2002).

Orkestrada yaylı çalgılar birinci ve ikinci keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas olarak gruplara ayrılırken üfleme çalgılar ise tahta ve nefesli üfleme grubu olarak ikiye ayrılırlar. Ayrıca üfleme çalgılar kendi içlerinde de aynı çalgıların bir araya gelmesiyle bir grup oluşturup birinci ve ikinci şeklinde kategorize edilirken benzer çalgıların bir araya gelmesiyle de (flütler piccolo flütün, obualara koranglenin eklenmesi gibi) sayılarını arttırabilirler (Sevsay, 2015). Tüm bu birlikteliğin kusursuz işleyebilmesi için orkestra şefinden bağımsız olarak kendi içinde yapılaşmış olan orkestranın şeften sonraki en önemli ismi başkemocudur (Biricik, 2017). Bunun yanında yaylı gruplarının sayılarının çoğunluğu her grup için bir şefin olmasını gerektirir. Tüm bu organizasyonun içinde çalgıcı bireysel olarak çalmaktan farklı bir iş yaptığı için orkestracılık denilen bir iş ortaya çıktığını rahatlıkla söyleyebiliriz (Sardais vd., 2019).

Orkestra partilerinin hakkını vererek çalınması orkestrada yer edinmek isteyen müzisyenler için kaçınılmaz bir unsurdur. Orkestralar üye alımı için yaptıkları sınavlarda yalnızca adayların çalgılarına ait repertuvarlara dayalı bir program sunmalarını beklememekte, aynı zamanda belirli orkestra partilerini de çalışılmış olmalarını istemektedir. Ancak her şeyden önce bu partilerin iyi çalınabilmesi için kişinin çalgısında ustalaşmış bir seviyede olması gerekmektedir (Biricik, 2017).

Makale için yapılan incelemeler doğrultusunda Haydn'ın Re Majör 2. Viyolonsel Konçertosu'nun dünyanın birçok yerinde yapılan orkestra kadro sınavlarında, adayların viyolonsel seviyelerini gösterebilmeleri için seslendirmeleri gerektiği saptanmış (Baltacıgil, 2018) ve Sevsay'ın da belirttiği gibi orkestra kullanımının temel esaslarını oluşturan Joseph Haydn'a ait olan bu eser için sınavlarda gereken beklentiler araştırılmıştır. Böylelikle orkestra giriş sınavlarında istenilen Haydn Re Majör 2. Viyolonsel Konçertosu'nda yapılan görüşmeler sonucunda hangi pasajlarda nelere dikkat edildiği üzerine veriler elde edilerek bu pasajların nasıl çalışılması gerektiği hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

2. HAYDN İKİNCİ VİYOLONSEL KONÇERTOSU

Joseph Haydn'ın çok sayıda yazdığı senfoni ve oda müzikleri düşünüldüğünde konçertoları bunların yanında daha gölgede kalmıştır. 1783'te bestelediği re majör viyolonsel konçertosu ise konçertoları arasında en parlayanı olmuştur (Aktüze, 2003:1034). Geçmişte bu konçertonun Haydn'a ait olmadığı, 1780'lerde Haydn'ın Eszterháza Sarayı'ndaki orkestrasında sanatçı olan Anton Kraft'a ait olduğu hakkında tartışmalar yaşanmıştır (Tolley, 2019:9). Haydn'ın eserlerinde karşılaşılan "In Nomine Domini" (Tanrının adına) ve "Fine Laus Deo" (Tanrının yardımıyla bitti) ibarelerinin bu eserde bulunmaması bu tartışmanın başlama nedeni olarak gösterilir (Aktüze, 2003:1034). Çağdaş raporlar göstermektedir ki eser aslında onu 1784 yılında Londra'da seslendirmiş olan virtüöz cellist James Crevetto için bestelenmiştir (Tolley, 2019:9).

Re majör tonalitesinde 4/4'lük ölçüde ve allegro moderato tempoda başlayan birinci bölüm sonat formundadır. Giriş yirmi sekiz ölçü boyunca sürer. Burada duyulan A teması yirmi dokuzuncu ölçü ile birlikte viyolonsel tarafından sunulur.

A. Altunçül

Şekil 1: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 1. bölüm 29 ve 30. ölçüler

Otuz dördüncü ölçüde sonlanan A temasını dominant tonalitesi üzerinden sunulacak B temasına bağlayan modülasyonlu köprü otuz beşinci ölçüden başlar ve on beş ölçü boyunca devam eder.

Şekil 2: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 1. bölüm 35 ve 36. ölçüler

Ellinci ölçü ile duyulan B teması la majör tonalitesindedir ve bu iki tema sergi bölmesini oluşturur.

Şekil 3: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 1. bölüm 50 ve 51. ölçüler

Yetmiş yedinci ölçüde başlayan orkestral pasaj on beş ölçü boyunca devam eder ve doksan ikinci ölçüyle birlikte gelişme bölmesini dominant tonalitesi üzerinde başlatır.

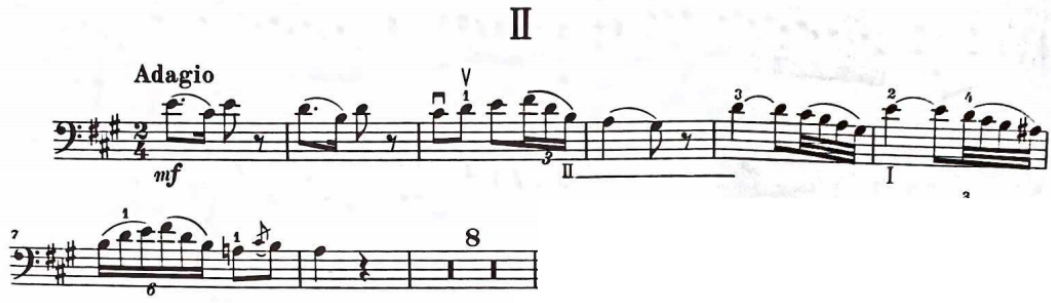

Şekil 4: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 1. bölüm 92 ve 93. Ölçüler

Yüz yirmi sekizinci ölçüden itibaren başlayan köprü ana tona dönüş yaparak yüz otuz altıncı ölçüde viyolonselde sunulan A teması ile yeniden sergi bölmesini başlatır. Yüz seksen birinci ölçüye kadar devam eden bu bölme viyolonselde sunduğu kadansın ardından bağlanan coda ile son bulur.

Eserin ikinci bölümü la majör tonalitesinde, 2/4'lük ölçüde adagio tempoda başlar. İlk on altı ölçü öncül ve soncul temaların tekrarlı olarak sunulduğu bir çift dönemdir. Ancak ilk dönem viyolonselde duyulurken ikinci dönem orkestradır. Buraya A bölmesi denilebilir.

A. Altungül

Şekil 5: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 2. bölüm 1 ve 16. ölçüler

B bölümü on yedinci ölçüde başlar ve yedi ölçü boyunca devam eder. Yirmi dördüncü ölçüde bitiş ölçüsünün yok edilmesi yöntemi ile bölümün sonu, beraberinde başlayan köprünün de başıdır.

Şekil 6: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 2. bölüm 17 ve 19. ölçüler

Otuz ikinci ölçüde sona eren köprü otuz üçüncü ölçüde A bölümünü tekrar başlatır. Ancak A bölümüne gerçek bir dönüş yapılmadığı ve buranın yalnızca bir hatırlatmadan ibaret olduğu temanın devamından anlaşılmaktadır.

Şekil 7: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 2. bölüm 33 ve 36. ölçüler

Otuz dokuzuncü ölçüde başlayan köprü bu kez gerçek A bölümüne elli üçüncü ölçüde bağlanır. Altmış ikinci ölçüde başlayan kadansın ardından bağlanan coda ile ikinci bölüm son bulur.

Eserin üçüncü bölümü re majör tonalitesinde, 6/8'lik ölçüde allegro tempoda başlar ve rondo formunda yazılmıştır. Nakarat A ilk on altı ölçüde duyulur.

Şekil 8: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 3. bölüm 1 ve 7. ölçüler

17. ölçü ile B bölümü başlar ve otuz üçüncü ölçüye kadar devam eder.

Şekil 9: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 3. bölüm 17 ve 19. ölçüler

Otuz dördüncü ölçüyle birlikte Nakarat A tekrar başlar ve ellinci ölçüde C bölümüne bağlanır.

Şekil 10: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 3. bölüm 50 ve 51. ölçüler

Yüz üçüncü ölçüde başlayan ve yüz on birinci ölçüde minör modaliteye bağlanan Nakarat A yüz yirmi beşinci ölçüde D bölümüne başlatır. Minör modda yüz yetmiş birinci ölçüye kadar devam eden D bölümünün ardından Nakarat A tekrar majör modda duyularak üçüncü bölüm sonlanır.

Şekil 11: Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu 3. bölüm 172 ve 175. ölçüler

3. YÖNTEM

Araştırmada veriler Türkiye'den bir yurtdışından ise on orkestranın viyolonsel üyesi ile orkestra kadro sınavlarında adaylardan istenilen Haydn'ın Re Majör 2. Viyolonsel Konçertosu hakkında görüşme yapılarak elde edilmiş ve eser analizi ile içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca araştırma için Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne sunulan 30.12.2020 tarih ve 10205 sayılı dilekçeye istinaden Sosyal ve Beşerî İlimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nca kabul edilen 14.01.2021 tarih ve 1037 sayılı etik kurul izni bulunmaktadır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1 J. Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu No.2'yi üyesi olduğunuz orkestranın kadro sınavlarında, değerlendirme eseri olarak adaylardan istiyor musunuz?

Katılımcılara uygulanan görüşme formları değerlendirildiğinde, Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu'nun orkestra kadro sınavlarında değerlendirme eseri olarak istendiği ve genellikle bu eserin ilk turda seslendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2 Size göre J. Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu No.2'nin değerlendirme eseri olarak önemi nedir?

Bu eser, entonasyon, artikülasyon, stil bilgisi, ritim, vibrato, cümleme, hızlı pasajlardaki netlik açısından yorumcunun yeteneklerini ve müzikal becerilerini açıkça göstermektedir. Bu sebeplerden dolayı, görüşme formlarından elde edilen verilere göre Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu değerlendirme eseri olarak önemli bir yer teşkil etmektedir.

4.3 Adaylardan bu eserle alakalı beklentileriniz nelerdir?

Orkestraların kadro sınavları genel olarak bir yarışma ortamı niteliğindedir. Bu sınavlar, adayların becerilerinin ölçülmesine ve en iyi olanın kazanmasına yöneliktir. Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu hem klasik dönemin özellikleri hem de armonik yapısı gereği ani hızlanmalar ve yavaşlamalara uygun olmadığından dolayı entonasyon kusurlarını da açıkça ortaya koymaktadır. Bu sebeple, belirli bir doğrultuda çalınması ve sadece zor pasajların beraberinde getirdiği hatalara değil, genel entonasyona da oldukça dikkat edilmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra adayların stil, sonorite ve müzikal donanım alanlarındaki yetkinliği de önem taşımaktadır.

4.4 Size göre J. Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu No.2'nin en önemli pasaj(lar)ı neresidir ve bu pasaj(lar)da nelere dikkat edersiniz?

Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu'nun sergi bölümünde çok farklı ve zor pasajlar bulunmaktadır. Doğru hızda çalınmasının yanı sıra özellikle solo çello partisinin ilk cümlesi hatta ilk nota ve sesin açılış şekli en önemli unsurlardandır. Eserin giriş bölümündeki çeşitli arşe teknikleri arasındaki geçişlere, yeni gelen ikinci temanın başlangıçtan daha farklı bir yaklaşım (tonlama) ile çalınmasına, nüansların ve müzikal gelişimin iyi belirtilmesine, girişten itibaren fa diyez notası üzerine oluşturulan entonasyon anlayışı ile genel olarak artikülasyon, stil, ritim ve cümlelemelere dikkat edilmesi gerekmektedir.

4.5 Bu eseri çalınan adaylara önerileriniz nelerdir?

Öncelikle klasik dönem eserlerinin nasıl çalınması gerektiğini sadece bu eserle sınırlı kalmayıp, diğer klasik dönem eserlerini de araştırıp inceleyerek anlamak ve içselleştirmek gerekmektedir. Özellikle bu dönemdeki arşe kullanımı ve yönetimi, müzikal ve teknik artikülasyonlar, melodik ve armonik unsurlar göz önünde bulundurularak doğru cümlelemeler yapılması büyük önem taşımaktadır. Haydn'ın Re Majör Viyolonsel Konçertosu'nun tonu ve genel yapısı itibarı ile dışa dönük ve neşeli karakterini vurgulamak hem sınavlar hem de konserlerde jüri ve dinleyiciler tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır. Sınavlarda çalmak için çok fazla vakit olmadığından dolayı, Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu için bir "çalma planı" oluşturmak önemlidir. Yorumcu neyi ve nereleri göstermesi gerektiğine karar vermelidir. Farklı tempolarda çalışarak bunun çalışını nasıl etkilediğini belirlemeli ve çalıştığı zamanlarda kendini kaydederek zayıf noktaları üzerine odaklanmalıdır. En önemli noktalardan biri ise yorumcu çalışmasının sonucunda eseri seslendirirken korkmamalı, kendini özgür hissetmeli, müzikal kimliğini ve yaratıcılığını net olarak gösterebilmelidir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, "Orkestra Kadro Sınavlarında Joseph Haydn'ın Re Majör 2. Viyolonsel Konçertosuna İlişkin Beklentiler" problem durumuna yönelik incelemeler yapılmış, katılımcılar için oluşturulan görüşme formlarına içerik analizi uygulanarak ulaşılan veriler aracılığıyla aşağıdaki şekilde sonuçlara varılmış ve bu sonuçlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Orkestra gelişiminin, çalgıların ve bestecilerin kullandığı orkestralama yöntemlerinin gelişimiyle paralellik göstermesi açısından bakıldığında; Sevsay'a göre (2015), işleyişin temel esasları Haydn tarafından kurulmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu'nun orkestra sınavlarında önemli olduğu düşünülmüş, çeşitli ülkelerdeki orkestraların viyolonsel grubu üyeleriyle görüşme yapılmış ve Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu'na dair beklentileri incelenmiştir. Bu eserin dünya genelindeki hemen hemen tüm orkestra sınavlarında ilk turda seslendirilmesi istenen zorunlu bir eser olduğu bilgisine de katılımcılara uygulanan görüşme formlarının incelenmesi sonucunda ulaşılmıştır. Ton ve cümleme açısından romantik dönemin genel olarak dramatik olan atmosferine kıyasla klasik dönemin daha sade ve zarif yapısına sahip olan bu eser, barok dönemin sonlanmasından sadece birkaç yıl sonra bestelendiği için bu döneme daha yakın bir stilde yorumlanmalıdır. Örneğin, döneme uygun artikülasyon kullanımı yönünden vibratonun azlığı, özellikle hızlı pasajlarda sol el ajilitesinin sağlamlığı, sağ elde ise olabildiğince orijinale yakın ve eserin dinamizmine uygun arşe seçimlerinin yapılması çok önemlidir. Ayrıca eserin eşlik partisinin sadeliği, solo partide yapılabilecek en ufak hatayı bile kolaylıkla fark edilir duruma getirmektedir. Bundan ötürü hazırlık sürecinde detaylı bir entonasyon çalışması yapmaya özen gösterilmesi adayların performanslarına ilişkin beklentiler arasında oldukça önemli bir yere sahiptir.

Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu yorumcunun çalışı ile ilgili çok şey göstermesine rağmen orkestracılık kabiliyetini belirleyen bir taban yani değerlendirme eseri olmadığı yine katılımcılara uygulanan görüşme formlarının içerik analizi sonucunda ulaşılan bilgiler arasında yer almıştır. Ancak orkestra gelişiminin, çalgıların ve bestecilerin kullandığı orkestralama yöntemlerinin gelişimiyle paralellik gösterdiği gibi orkestra için yazılan pasajların zorluğunun da yükselen çalıcı seviyesine benzer bir şekilde gelişim gösterdiğini söyleyebiliriz. Bu açıdan düşünüldüğünde orkestra için yazılmış partilerin iyi seslendirilebilmesi; kişinin çalgısındaki ustalığına bağlıdır. Orkestracılık kabiliyeti farklı orkestra partilerinin seslendirilmesiyle belirlenebildiği gibi kişinin bu partileri

A. Altunçöl

çalabilecek seviyedeki ustalığını ise Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu'nun içerisinde barındırdığı teknik unsurlar sayesinde belirlenebilmektedir.

Yorumcunun teknik kabiliyetlerinin yanı sıra sağlıklı ve güzel bir ton elde edebilmesi için ürettiği sesin farkında olup, salonun akustiğinin ve çaldığı piyanistin avantajlarını da kullanması oldukça önemlidir. Sınava girecek olan adayın müzikal becerileri ve bu alandaki yetkinliği de dikkat edilen unsurlar arasındadır. Haydn Re Majör Viyolonsel Konçertosu'nun sergi bölümünde zor ve farklı pasajların yer alması ve bu pasajların da incelik gerektiren detaylı bir çalışmayı kapsadığı gerçeği yine ulaşılan sonuçlar arasındadır.

6. ÖNERİLER

Kadro sınavlarına yapılan başvuruların çokluğu ve sınav süresinin kısıtlı olmasından dolayı en önemli kısım başlangıçtır. İlk turda birçok katılımcı yer aldığı için adayları daha kolay eleyebilmek adına ilk notadan itibaren performansın önemi oldukça büyüktür. Hatta çoğu zaman adaylar enstrümanlarını akort ederken dahi jüri üyelerinin bir kısmı çoktan kararlarını vermiş olabilmektedirler. Dolayısıyla iyi ve detaylı bir çalışma planı ile özgüveni birleştirerek, kısıtlı bir sürede ilk saniyeden itibaren bırakılacak intiba büyük önem taşır.

Sınavlarda genellikle birinci bölümün sergi ve gelişme kısmı ile kadans dinlense de başvuru sürecinde konçertonun tamamı istendiği için bütün bölümlere özenli bir şekilde çalışmak gerekmektedir. Bazı sınavlarda jüri ikinci veya üçüncü bölümü de dinlemeyi talep edebilir ama çoğunlukla adaylar birinci bölüm ve kadans üzerinden değerlendirilirler.

Eser viyolonsel için bestelenmiş en zor konçertolardan biridir. Virtüözite isteyen bu konçertoda birçok arşe tekniği kullanılmıştır. Çeşitli ritim kombinasyonları içinde karşımıza çıkan spiccato, détaché, legato gibi pasajlarda adayların arşe hakimiyetleri çok önemlidir ve bu teknikler arasındaki geçişler net olmalıdır. Arşe tekniğini geliştirmek adına O. Ševčík'in (40 Variations Op.3) egzersiz kitabından yararlanılabilir.

Viyolonselün üçüncü telinde çalınan ikinci temada, sergi bölümünde yer alan en kalın ses aralığı kullanılmıştır. Birinci temaya göre daha legato ve lirik bir yapıda başladığından dolayı daha farklı bir tonlama ile çalınmalıdır. Genel olarak viyolonselün kalın tellerine özgü olan, özellikle 4. ve 5. pozisyonlarındaki kapalı ve puslu tını, bu pasajda da adayların en dikkat etmesi gereken unsurlardan biridir. Bu durumdan ötürü, çalınan notalar net ve anlaşılabilir olmalıdır. Aynı zamanda sol elde birçok pozisyon geçişini barındıran bu dört ölçülük cümlelerin hiçbir pozisyon veya arşe değişimi nedeniyle bölünmemesi ve devamlılığı için iki elin senkronize bir biçimde hareket etmesi, ayrıca legato arşe tekniğinin korunması çok önemlidir. Bunlara ek olarak sağlıklı ve dolu bir ses kalitesi elde edebilmek adına arşenin tel ile kontağının iyi olması ve ses yüksekliğini eşit seviyede tutabilmek için arşenin ucuna veya köküne doğru yaklaşırken istemeden oluşabilecek decrescendo ve crescendo'ları önleyerek cümle yapısının bozulmamasına dikkat etmek gerekmektedir. Bunun yanı sıra birinci kemanlarla beraber (sınavlarda piyano ile) başlayan bu temaya, birliktelik açısından da özen gösterilmelidir.

Bu konçerto için yazılmış birçok kadans bulunmaktadır. Bunların arasında en çok seslendirilen ünlü Fransız viyolonsel sanatçısı Maurice Gendron'a ait olan kadanstır. Kadansta 3 lü – 6 lı ve 10 lu olmak üzere birçok çift sesli kombinasyonlar bulunmaktadır ve bu gibi virtüözite isteyen pasajlar çok detaylı entonasyon çalışması gerektirmektedir. Kadanslar her ne kadar serbest yapıda olursa olsun, klasik bir konçertoya ait olması nedeniyle tempo geçişleri anlaşılır olmalıdır. Klasik dönemde kadanslar genellikle doğaçlama yapılmaktaydı. Günümüzde ise genellikle notaya dökülmüş olanlar tercih edilmektedir. Bu sebeple 4/4'lük ölçü yapısındaki ana hatların korunmasıyla birlikte doğaçlama yapılıyor hissinin de seslendirme esnasında kaybedilmemesi oldukça önemlidir.

Çalıcı eseri öncelikle vibratosuz olarak yavaş tempoda çalmalı, her notanın doğruluğundan emin olmak için tek tek kontrol etmeli ve bu sırada kendini dikkatle dinlemelidir. Bu çalışmayı yaparken notaların kendine özgü entonasyonlarından çok, birbirini takip eden seslerin uyumuna özen gösterilmelidir. Basit bir örnek vermek gerekirse, daha eserin ilk ölçüsünde yer alan re ve fa diyez notalarını ele alabiliriz. Burada fa diyez notası, diyezler daha tiz olmalı gibi genel bir bakış açısı ile değil, öncesinde çalınan re notasına uyumu esas alınarak çalınmalıdır. Hatta re notasının açık tel olması durumu bir avantaja dönüştürülmeli ve bu notalar aynı anda çalınıp üçlü çift ses olarak entonasyon kontrolü yapılmalıdır. Başka bir örnek için yukarıda yer alan eser incelemelerinden Şekil

A. Altungül

2'ye baktığımızda; ilk ölçüde yedinci pozisyonda çalınan re majör gamın son notasına varıldığında, birinci telde üçüncü parmakla çalınan re notası ile, öncesinde ikinci telde pus ile çalınmış olan re notaları beraber tınlatılarak oktav, sonra ikinci ölçü birinci telde ikinci parmak ile çalınan do diyez notası ile yine ikinci telde pus ile çalınan re notası aynı anda tınlatılarak elde edilen disonans kontrol edilmelidir. Bu ve bunlar gibi eserin tonalitesine ve çalınmakta olan sesin bulunduğu pozisyona uygun; üçlü, beşli, oktav vb. sesler ana ses ile aynı anda çalınarak yapılacak çalışmalar, genel entonasyonu geliştirebilmek adına çok faydalı olacaktır. Bunlara ek olarak, re majör ve si minör gam ve arpejler ile desteklenebilecek bu çalışmaların beraberinde; F. Grützmacher (Etudes Op.38, Volume I & II) ve D. Popper (High School of Violoncello Playing Op. 73) gibi bestecilerin, konçertonun tonları ve teknik zorluklarına uyan birkaç etüdünü seçmenin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca sağ el ve sol elin koordinasyonunu sağlamlaştırmak adına çalışılan pasaja (özellikle gelişme kısmında gelen hızlı pasajlarda) ve onun temposuna bağlı olmak üzere dörtlük, sekizlik, onaltılık vb. farklı ritim kalıplarını çeşitlendirerek çalışmak çok faydalı olacaktır. Bu çalışmalarda iki elin senkronizasyonu çok önemlidir. Sağ el aksiyonu genellikle sol ele göre daha seri olduğundan ötürü, iki elin birbiriyle uyum içinde olması açısından özellikle sol elde gerçekleşecek pozisyon değişikliği önceden düşünülüp (anticipation), saliselik bir hamle ile sağ elden daha önce yapılarak iki elin de varılacak noktaya aynı anda ulaşmaları sağlanacaktır. Böylelikle senkron, ses kalitesi ve notaların birbirleriyle olan bağlantıları açısından herhangi bir kopukluk yaşanmaz. Bu sistem ancak düzenli olarak yavaştan hızlıya, tekrarlar ile çalışılarak alışkanlığa dönüşecektir ve senkronunun güçlendirilmesinin dışında, kişinin nabız (ritim duygusu) ve kas hafızasını da oldukça geliştirecektir.

Tüm bu çalışmaların yanı sıra günlük olarak B. Cossmann (Studies for Developing Agility, Strenght of Fingers and Purity of Intonation), J. Starker (An Organized Method of String Playing), F. Battanchon (12 Etudes in the Thumb Position) ve M. Yampolsky'nin (Violoncello Technique) kitaplarındaki egzersiz ve etüdlere çalışılması adaylara genel teknik kabiliyetlerini geliştirebilmek ve enstrüman çalımında ustalaşabilmek adına büyük derece katkı sağlayacaktır. Bu şekilde öncelikli olarak kulak ve kas hafızası geliştirileceği için, buradan itibaren artık müzikal anlatım ve cümlemeler üzerine odaklanarak, eserin ana yapısına sadık kalan ama çalıcının kendi özgün kimliğini sergileyebileceği bir performans gösterebilmesi üzerine özenle çalışılmalıdır.

Ayrıca adaylara kendilerini sesli veya görüntülü bir kayıt aleti ile kaydedip dinlemeleri önerilir. Bu sayede hatalarını ve geliştirilmesi gereken yanlarını daha kolay fark etme ve düzeltme olanağına sahip olacaklardır. Bunlara ek olarak adaylar ısınma rutininde kendilerini zamanlamalı ve bir günde ısınmak için ne kadar zamana ihtiyaçları olduğunu önceden belirlemelidirler. Zira sınav günü nasıl bir durumla karşılaşılacağı ön görülemeyeceği için (ısınma odasının olup olmadığı ya da müsaitliği vb. konular) adayların olasılıklara göre kendilerini en iyi şekilde planlamaları da yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

A Mountain Worth Climbing: Principal cellist of the Seattle Symphony reveals his love of Haydn's Cello Concerto No.2 (2018). *Strings*, 32(7), 53.

Aktüze, İ. (2003). *Müziği Okumak cilt 3*. Pan Yayıncılık.

Atık, Y. (1994). The conductor and the orchestra. *Leadership & Organization Development Journal*.

Bentley, L. R. (1943). Orchestral Cinderellas. *The Musical Times*, 84(1203), 142-143.

Biricik, S. B. (2017). Rimski-Korsakov'un Şehrazat Adlı Eserindeki Keman Soloları Bağlamında Başkemancının Görevleri. *İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı*.

Gezen, G. (2011). Orkestranın evrim sürecinde Kontrbas'ın işlevsel gelişimi. *DEÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü*.

Kılıçaslan, E. (2012). Tarihsel süreç içerisinde bando ve orkestralarda Piccolo'nun yeri ve önemi. *DEÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü*.

Sardais, C., Lortie, J., & Coblence, E. (2019). Inside the "Panacousticon": How Orchestra Conductors Play With Discipline to Produce Art. *International Journal of Arts Management*, 22(1), 73-85.

Say, A. (2002). Müzik Sözlüğü. *Müzik Ansiklopedisi Yayınları*. Ankara.

Sevsay, E. (2015). Orkestrasyon: Çalgılama ve Orkestralama Sanatı. *Yapı Kredi Yayınları*. İstanbul.

Scherchen, H., & Deserti, G. (2012). *Manuale del direttore d'orchestra*. Edizioni Curci.

Tolley, T. (2019). James Cervetto And The Origin Of Haydn's D Major Cello Concerto. *Eighteenth-Century Music*, 16(1), 9-29.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).
4. Bu makale için etik kurul izni gerekmemektedir (Ethics committee permission is not required for this article).